

13. Peltzer-Karpf A. Vier Jahre Vienna Bilingual Schooling: Eine Llangzeitstudie. 2007. Extraheft 1. 93 s.
14. Postman L. Norms in Word Association. N. Y.: Academic Press, 1970. 383 p.
15. Seligson P. An Introduction to Teaching English to Children. Paul Seligson. Susan House, Richmond Publishing, 1997. 96 p.

References

1. Asotsiatyvnyi slovnyk ukrainskoi reklamnoi leksyky [Associative dictionary of Ukrainian advertising vocabulary]. Odesa : Astroprynt, 2001. 116 s.
2. Zahalnoievropeiski rekomendatsii z movnoi osvity: vyvchennia, vykladannia, otsiniuvannia [Pan-European recommendations on language education: study, teaching, evaluation]. Kyiv : Lenvit, 2003. 273 s.
3. Karaulov YU.N. Aktivnaya grammatika i associativno-verbal'naya set' [Active grammar and associative-verbal network]. M.: IRYA RAN, 1999. 180 s.
4. Karpiuk O.D. Osoblyvosti komunikativno-orientovanoho navchannia anhliiskoi movy v pochatkovii shkoli za seriiem navchalno-metodychnykh komplektiv dlia 2-4 klasiv zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv : metod. posib. dlia vchyteliv [Peculiarities of communication-oriented teaching of the English language in primary school according to a series of teaching-methodical kits for 2-4 classes of general educational institutions: method. manual for teachers]. K. : Navch. kn., 2004. 120 s.
5. Muravytska M.P. Psyholingvistychnyi analiz leksychnoi omonimii [Psycholinguistic analysis of lexical homonymy]. Movoznavstvo. 1975. № 3.
6. Russkij associativnyj slovar'. Kniga 1. Pryamoj slovar': ot stimula k reakcii. Associativnyj tezaurus sovremennogo russkogo yazyka. Chast' I [Russian associative dictionary. Book 1. Direct Dictionary: From Stimulus to Response. Associative thesaurus of the modern Russian language. Part I]. Yu.N. Karaulov, Yu.A. Sorokin, E.F. Tarasov, N.V. Ufimceva, G.A. Cherkasova. M.: Pomovskij i partnery, 1994. 224 s.
7. Russkij associativnyj slovar'. Kniga 2. Obratnyj slovar': ot reakcii k stimulu. Associativnyj tezaurus sovremennogo russkogo yazyka. Chast' I [Russian associative dictionary. Book 2. Reverse Dictionary: From Response to Stimulus. Associative thesaurus of the modern Russian language. Part I]. Yu.N. Karaulov, Yu.A. Sorokin, E.F. N.V. Ufimceva, G.A. Cherkasova. M.: «IRYA RAN». 1994. 358 s.
8. Terekhova D.I. Osoblyvosti spryniattia leksychnoi semantyky sliv (psyholingvistychnyi aspekt): monohrafiia [Peculiarities of perception of lexical semantics of words (psycholinguistic aspect)]. K.: Vydavnychiy tsentr KDLU, 2000. 244 s.
9. Shul'c D.P. Istoriya sovremennoj psihologii: per. s angl. [History of modern psychology] A.V. Govorunov, V.I. Kuzin, L.L. Caruk. SPb.: Evraziya, 1998. 528 s.
10. Butzkamm J., Butzkamm W. Wie Kinder sprechen lernen. Kindliche Entwicklung und die Sprachlichkeit des Menschen. Francke, 1999. 378 p.
11. Buzan T. Mind Maps for Kids. HarperCollins Publishers Ltd, 2003. 128 p.
12. Harley. The Psychology of Language: From Data to Theory. 3rd ed. Psychology Press, 2007. 624 p.
13. Peltzer-Karpf A. Vier Jahre Vienna Bilingual Schooling: Eine Llangzeitstudie. 2007. Extraheft 1. 93 s.
14. Postman L. Norms in Word Association. N. Y.: Academic Press, 1970. 383 p.
15. Seligson P. An Introduction to Teaching English to Children. Paul Seligson. Susan House, Richmond Publishing, 1997. 96 p.

УДК 373.3.018.43:37.091.26/27

DOI 10.31652/2415-7872-2022-71-22-28

ЛЮДМИЛА ЛЮБЧАК

orcid.org/0000-0002-2330-2998

liavin@ukr.net

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
початкової освіти

Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського,
вул. Острозького, 32, Вінниця

ДІАНА ХУТЧЕНКО

orcid.org/0000-0001-6014-0337

dianatkachenko20012001@gmail.com

учитель початкових класів

Комунальний заклад «Вінницький ліцей № 19»,
вул. Северина Наливайка, 17, Вінниця

ВИКОРИСТАННЯ ПРИЙОМІВ ФОРМУВАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

У статті представлено нові підходи до системи оцінювання навчальних досягнень учнів молодшого шкільного віку в контексті ідей концепції «Нова українська школа». На основі аналізу національного та зарубіжного досвіду розкрито методичні засади використання прийомів формувального оцінювання в освітньому процесі початкової школи. Обґрунтовано доцільність та наведено приклади використання сучасних онлайн-сервісів та інструментів оцінювання молодших школярів в умовах дистанційного навчання.

Ключові слова: Нова українська школа, молодші школярі, формувальне оцінювання, зворотній зв'язок, дистанційне навчання, онлайн-сервіси.

LYUDMILA LYUBCHAK

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical
University
32 Ostroghskogo St., Vinnytsia

DIANA KHUTCHENKO

primary school teacher
Communal institution «Vinnytsia Lyceum №19»
17 Severina Nalyvaika St., Vinnytsia

USE OF FORMATIVE ASSESSMENT METHODS IN THE CONDITIONS OF DISTANCE EDUCATION OF PRIMARY SCHOOL PUPILS

The article presents new approaches to the system of evaluating educational achievements of primary school pupils in the context of the idea of the «New Ukrainian School» concept. The goal of assessment of primary school pupils in the conditions of distance learning has been clarified – providing feedback between the teacher and the pupils. The advantages of the teacher's use of formative assessment techniques in the organization of the educational process of primary school are substantiated. Attention is focused on the appropriateness of the teacher's use of formative assessment technology in the development of key competencies of younger schoolchildren. Examples of the use of formative assessment methods and modern tools in the conditions of distance learning are given. It is proven that the use of modern online services by the teacher will allow the teacher to create a situation of success, analyze mistakes, choose effective teaching methods, adjust the means in case of their ineffectiveness, thus ensuring the effective mastery of the educational material by younger schoolchildren.

Based on the analysis of national and foreign experience, the methodical principles of using formative assessment techniques in the educational process of primary school are disclosed. Separate methods of formative assessment, presented in the article and presented in the form of drawings, can be applied by practicing teachers when studying any subject at all stages of the lesson and adapted to the conditions of distance learning. Examples of the use of modern online services and assessment tools for junior high school students in distance learning conditions are given: LearningApps.org – for creating interactive exercises; WordArt – for interpretation of key words; Mindmeister – for creating mental maps; the Padlet board as a virtual wall on which you can attach photos, files, links to Internet pages, notes – for joint, simultaneous work with all pupils of the class; ClassDojo – for sharing ideas and getting feedback.

Key words: *New Ukrainian school, primary school pupils, formative assessment, feedback, distance learning, online services*

Питання існування ефективної системи оцінювання знань та умінь учнів завжди буде одним із пріоритетних у системі шкільної освіти, оскільки від дієвості такої системи залежить бажання учня навчатися, самовдосконалюватися, розвивати свої здібності. Система оцінювання впливає на самооцінку кожного учасника навчального процесу та може слугувати дієвим стимулом для подальшого навчання.

Наказом Міністерства освіти і науки України №813 від 13 липня 2021 року «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти», яким, власне, і закріплено використання такого способу оцінювання, як формувальне оцінювання, законодавцем було зафіксовано основну мету оцінювання, яка полягає у «створенні сприятливих умов для розвитку талантів кожного учня/учениці, формування у нього/неї компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей та потреб, а також визначення ступеня якості освітнього процесу та шляхів підвищення його ефективності» [7, с. 1].

В умовах дистанційного навчання, яке останнім часом стало вимушеною формою навчання учнів, основною метою оцінювання молодших школярів є не стільки перевірка і контроль, як забезпечення зворотного зв'язку педагога з учнями. Саме тому в організації освітнього процесу вчителю початкової школи варто надавати перевагу формувальному, а не підсумковому оцінюванню. Правильне використання прийомів формувального оцінювання та сучасних інструментів (GoFormative, Wordwall, Kahoot, LearningApps та ін.) в умовах дистанційного навчання дозволить педагогу створити ситуацію успіху, проаналізувати помилки, дібрати ефективні методи навчання, відкоригувати засоби у випадку їх неефективності, таким чином забезпечивши глибоке опанування молодшими школярами навчального матеріалу.

Формувальне оцінювання – це інтерактивне оцінювання, що здатне фіксувати прогрес у навчальній діяльності молодших школярів, адаптувати навчальний матеріал до індивідуальних запитів учнів. Британський учений П. Блек вважає, що формувальне оцінювання – це діяльність вчителя та учнів, що надає відомості, які можуть бути використані як зворотній зв'язок для кореляції навчального процесу, підкреслюючи ідею важливості реагування в процесі навчання на запити дитини [8]. Англійські вчені Г. Айзенк, П. Блек, С. Берта, Д. Вільям, К. Гіпс зауважили, що процес оцінювання не повинен обмежуватись виміром рівня навчальних досягнень школярів, а має використовуватись як засіб покращення їх навчального поступу.

Французькі науковці Г. Нуазе та Ж.-П. Каверні зазначають, що основне завдання технологій формувального оцінювання – допомогти учню в навчальному процесі: сприяти впевненості у

власних силах, створювати ситуації успіху, адаптувати навчальний процес, до запитів учнів, сприяти самооцінній та взаємооцінній діяльності, підвищувати навчальну мотивацію [9].

Система формувального оцінювання дозволяє розвинути взаємодію учня та педагога, виявити сильні та слабкі сторони учня/учениця, усвідомити наявність «прогалів» [5]. У той час, як виставлення переліку оцінок у формі цифри ніяким чином не дозволяє виявити «слабкі сторони» учня як учасника освітнього процесу, не аргументує позицію вчителя та може викликати хвилю обурення і негативу з боку молодшого школяра та його батьків.

Науковці відстоюють думку про те, що формувальне оцінювання – це не просто «відмітка чи маркування», а процес «оцінювання для навчання». Н. В. Морзе та ін., розкриваючи зміст поняття «формувальне оцінювання», визначають три основні характеристики даної категорії: по-перше, оцінювання трактується як «механізм, що забезпечує педагога інформацією»; по-друге, оцінювання – це «зворотний зв'язок», який допомагає вчителю зрозуміти міру реалізації поставлених навчальних цілей; по-третє, оцінювання «спрямовує навчання», тому що учні дізнаються про власний рівень досягнень з певної теми [4].

Про важливість впровадження технологій формувального оцінювання неодноразово вказували українські науковці, такі як Т. Байбара, Н. Бібік, М. Ващуленко, І. Гудзик, О. Ляшенко, О. Савченко та ін. У своїх працях вони зауважували, що ключові базові компетентності варто і правильно оцінити, підбравши відповідні технології, що фіксуватимуть загальну картину оволодіння компетентностями [1].

Теоретичні положення і технології реалізації системи контролю за навчальними досягненнями школярів на засадах компетентного підходу були в полі уваги Ю. Найди, О. Онопрієно, К. Пономарьова, Р. Шияна та ін.

Метою формувального оцінювання в освітньому процесі початкової школи згідно позицій провідних науковців є:

- підтримка навчальних поступів учнів;
- формування в дитини упевненості в собі, акцентування уваги на її сильних сторонах, а не на помилках;
- діагностування досягнень учня на кожному з етапів навчання;
- вчасне виявлення проблем й запобігання їх нашаруванню;
- підтримка бажання навчатися й прагнень досягнення максимальних можливих результатів;
- запобігання побоюванням помилитися [3].

Дистанційне навчання вносить певні корективи й в організацію процесу оцінювання учнів. Встановлювати рівень навчальних досягнень молодших школярів педагог може за допомогою дистанційних платформ. А. Лотоцька пропонує учителям для отримання зворотного зв'язку ознайомитись з різними платформами дистанційного навчання та широко їх використовувати у формувальному оцінюванні учнів. Використовуючи платформу Moodle, педагог може з легкістю здійснювати освітню взаємодію, представляючи учням навчальний матеріал у різних формах (текст, презентація, відеоматеріал тощо), проводити тестування і опитування школярів із використанням запитань відкритого та закритого типу. Хмарні сервіси, на думку автора, дуже зручні для організації спільної роботи вчителя та учнів і надають можливість створювати багатофункціональне користувацьке середовище для обміну файлами, структурування й зберігання їх в одному місці [6].

Метою статті є представлення досвіду використання прийомів та інструментів формувального оцінювання у процесі дистанційного навчання молодших школярів в контексті ідей «Нової української школи», узагальнення результатів проведення онлайн-вебінару для вчителів початкових класів на тему «Формувальне оцінювання: ресурс для розвитку молодшого школяра».

Методи і технології формувального оцінювання легко застосовувати при вивченні будь-якого навчального предмету та на всіх етапах уроку. Вони легко адаптуються і до умов дистанційного навчання. Ми пропонуємо використовувати такі онлайн-сервіси:

LearningApps.org – це додаток, який дозволяє створювати інтерактивні вправи. Він є конструктором для розробки різноманітних завдань з усіх навчальних дисциплін. Вправи можна створювати як для учнів початкової школи, так і для старших школярів. Достатньо зареєструватись на сервісі і педагог зможе використовувати усі вправи та завдання, які вже пропонує даний додаток. За потреби учитель може легко створити авторські інтерактивні вправи, які допоможуть зреалізувати мету конкретного уроку.

Даний сервіс дозволяє створювати вікторини, опитувальники, чати для обміну думками та інформацією. За допомогою LearningApps.org зручно впроваджувати у навчальний процес технологію «Ромашка Блума». Учитель може запропонувати учням переглянути відеофрагмент, у процесі перегляду якого на певному етапі з'являтимуться питання відповідно до змісту побаченого. У межах вивчення навчального предмету українська мова та література у 3 класі, ми пропонуємо переглянути звукозапис байки Леоніда Глібова «Коник-стрибунець», на певних хвилинах звукозапису будуть з'являтися питання відповідно до таксономії Блума:

- Просте запитання: коли відбуваються події, описані у байці?
- Уточнювальні запитання: чи правильно я зрозуміла, все літо Коник танцював?
- Інтерпретаційні запитання: чому Коник засмутився приходу зими?
- Творчі запитання: як би ти вчинив, будучи на місці головного героя?
- Оцінювальні питання: добре чи погано вчинив Коник?
- Практичні запитання: як варто було б підготуватися до приходу зими головному герою?

(рис.1).

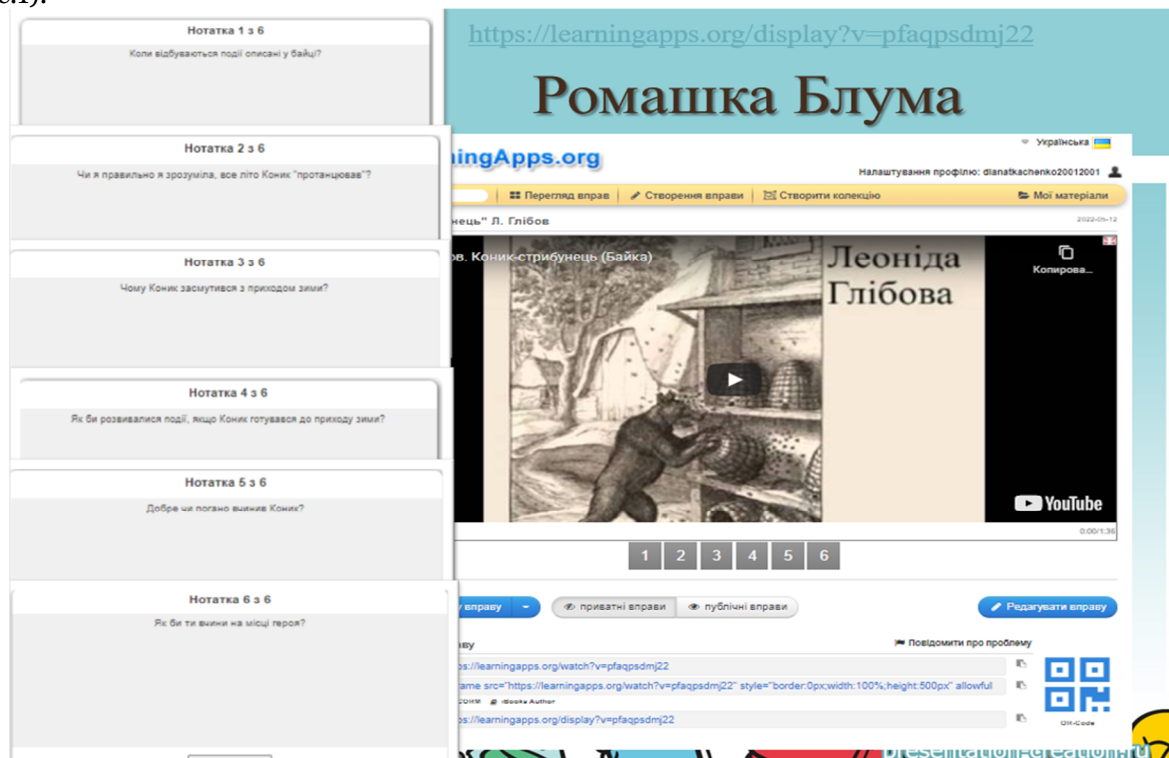


Рис. 1. Додаток LearningApps.org та адаптована до нього технологія «Ромашка Блума».

Хмара тегів (WordArt) зазвичай використовується для опису ключових слів (тегів) на вебсайтах. Щоб створити власну хмару слів, варто зареєструватися у додатку, після чого написати слова, які педагог бажає використати у своїй хмарі тегів. Впроваджуючи стратегію критичного мислення «Щоденні 5», а саме етап «Робота зі словами», ми пропонуємо використати даний сервіс. Щоб не відпускати учнів в пошуку невідомих термінів на просторах Інтернету, можемо використати WordArt, помістивши у кожне слово посилання на тлумачний словник, фото чи відео.

У межах навчального тижня «Світ тварин», знайомлячи молодших школярів із новою термінологією, можемо запропонувати попрацювати із хмарию слів, яка міститиме посилання на тлумачний словник, відео та фото роз'яснення незнайомих слів (рис. 2).

Mindmeister – програма для створення ментальних карт. Зручний додаток для створення технології інтелект карт і водночас чудовий спосіб запису великої кількості інформації. До визначеної теми учитель може написати основні терміни і підібрати зображення, що асоціюються з даними термінами. Також можна прикріплювати посилання до відео, або певного ресурсу з інформацією.

Працюючи над темою «Птахи», можемо запропонувати школярам створити ментальну карту, куди помістимо всю отриману інформацію в межах вивченої теми, прикріплюючи фото та картинки, що асоціюються із термінами. Ментальна карта Mindmeister дозволяє прикріплювати посилання на відеоматеріали, перейшовши за яким, учні поглиблюють знання з даної теми (рис. 3).

Дошка Padlet – це віртуальна стіна, на яку можна прикріплювати фото, файли, посилання на сторінки Інтернет, замітки. На даній дошці можна працювати спільно, з усіма учнями класу одночасно. Вчитель може створити дошку і через електронну адресу учнів та долучити їх до роботи на ній, надаючи право писати та презентувати свої роботи.



Рис. 2. WordArt із новою термінологією тижня «Світ тварин».

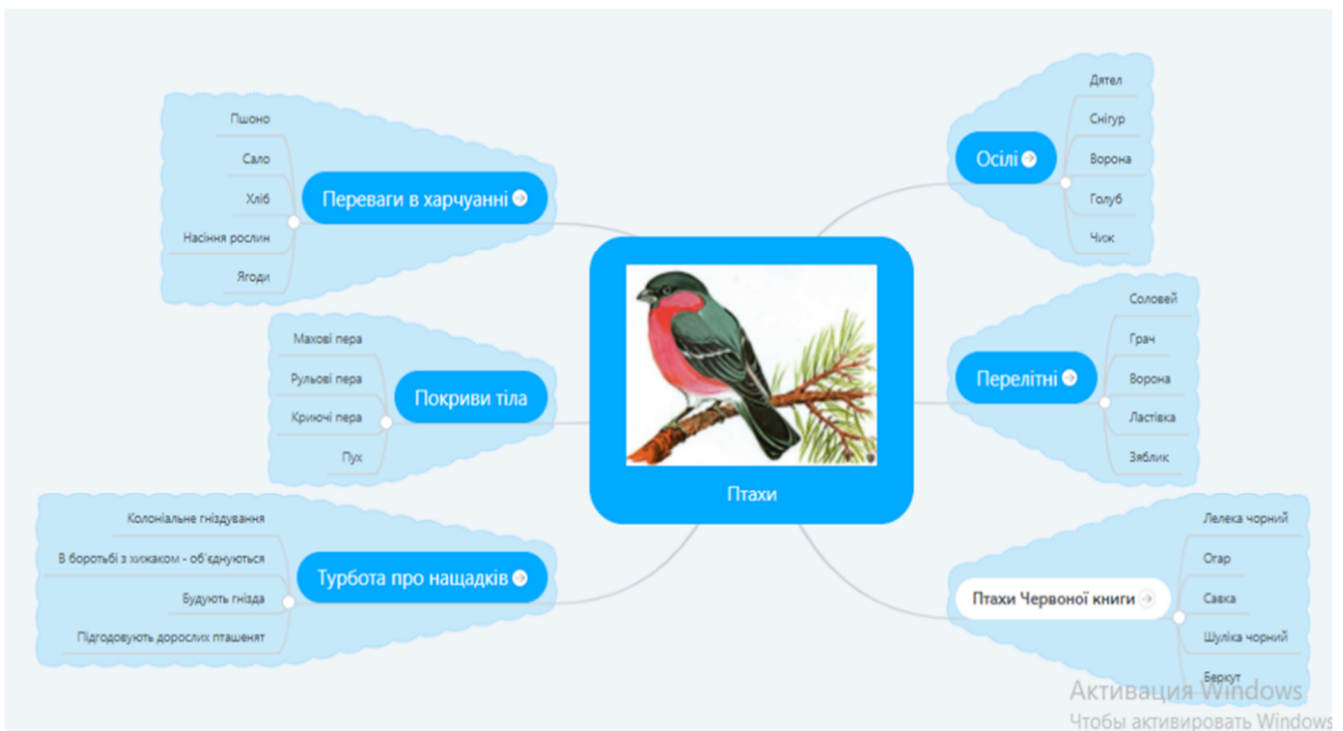


Рис. 3. Інтеллект-карта «Птахи», розроблена у програмі Mindmeister

Віртуальна дошка стане у пригоді при впровадженні прийому формуального оцінювання «Експертна оцінка». Учні можуть розміщувати виконані завдання на дошку Padlet, після чого обираються експерти, які будуть коментувати виконання завдань. У контексті застосування прийому формуального оцінювання «3-2-1», спочатку експерт оголошує три позитивні моменти у виконаній роботі, після чого ставить два уточнювальні запитання автору роботи, а згодом – одну рекомендацію від себе (рис. 4).

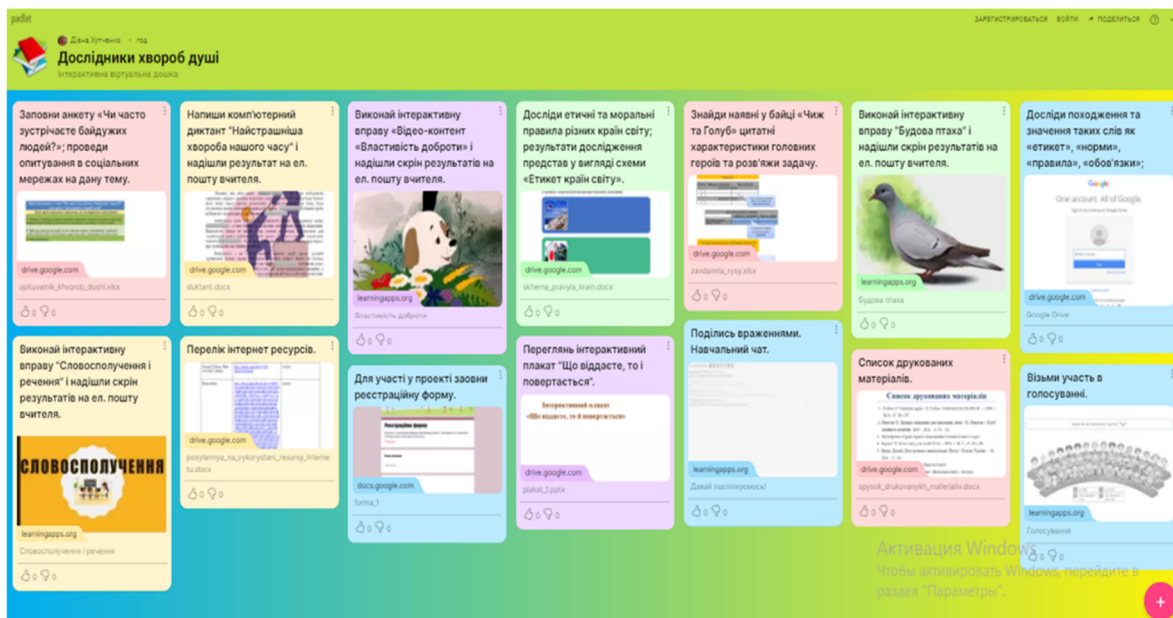


Рис. 4. Приклад використання дошки Padlet при впровадженні прийому формувального оцінювання «Експертна оцінка»

ClassDojo є зручним додатком для організації дистанційного навчання учнів початкової школи. ClassDojo дозволяє створювати посилання на уроки, ставити відмітки за виконані завдання, створювати портфолію школяра.

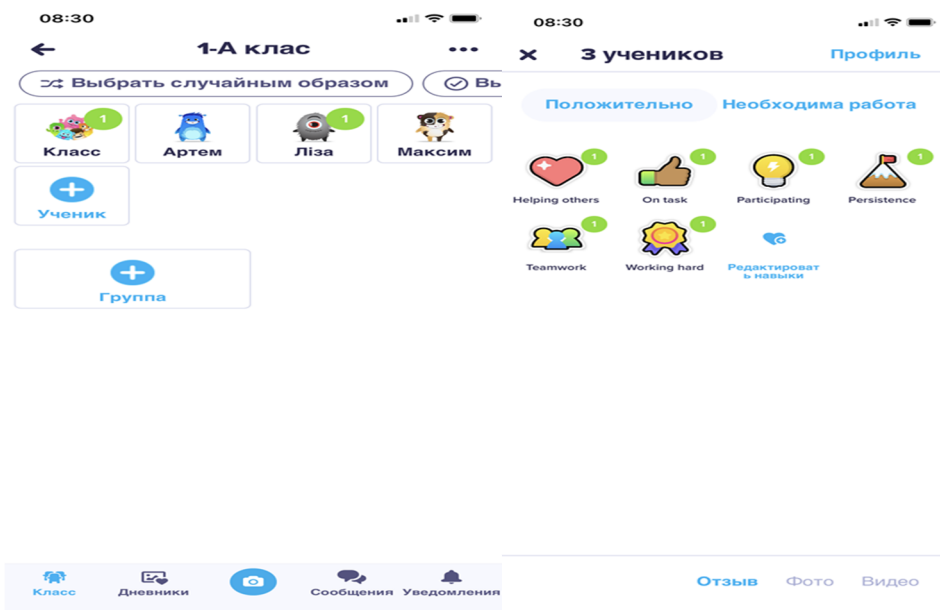


Рис. 5. ClassDojo як додаток для організації дистанційного навчання молодших школярів

Даний додаток містить чат для обміну думками і отримання зворотного зв'язку. При виконанні учнями завдань творчого характеру вчитель може вмикати музику і таким чином створити сприятливу атмосферу у процесі навчання молодших школярів (рис. 5).

Ще одним цікавим інструментом, в якому можна створити опитувальник з однією чи двома правильними відповідями, є Edpuzzle. У процесі формувального оцінювання молодших школярів у пригоді вчителю стане опція створення нотаток. Під час почутої інформації при перегляді відео, учень може її записати, у додатку школярі можуть коментувати відео-фрагмент.

Висновки. З метою ефективного формування базових компетентностей молодших школярів, педагогу варто обирати не лише ефективні методи та прийоми навчальної роботи, а й доречні технології контролю й оцінювання результатів їх діяльності. Вони мають сприяти кращому запам'ятовуванню навчального матеріалу, підвищенню навчальної мотивації, формуванню адекватної самооцінки учнів, не травмувати особистість молодшого школяра, а навпаки – відслідковувати прогрес у навчальній діяльності. Формувальне оцінювання – інтерактивне

оцінювання, що фіксує прогрес у навчальній діяльності кожного школяра, а головне – методики формувального оцінювання є гнучкими та легко адаптуються до умов дистанційного навчання.

За результатами проведеного нами онлайн-вебінару для майбутніх та практикуючих учителів початкової школи на тему «Формувальне оцінювання: ресурс для розвитку молодшого школяра» у статті запропоновано певний інструментарій здійснення формувального оцінювання молодших школярів у процесі дистанційного навчання. Схвальні відгуки педагогів-практиків щодо ефективності пропонованих програм, додатків і платформ для здійснення формувального оцінювання учнів спонукали авторів представити даний досвід широкому загалу педагогів.

Література

1. Байбара Т. М., Бібік Н. М., Вашуленко М. С., Онопрієнко О. В., Мартиненко В. О. та ін. Формування предметних компетентностей в учнів початкової школи: монографія. К.: Педагогічна думка, 2014. 346 с.
2. Демченко О.П., Лазаренко Н.О., Любчак Л.В. Інформаційно-комунікаційні технології у підготовці майбутніх педагогів до роботи з обдарованими дітьми. Інформаційні технології і засоби навчання. 2021. Том 86. №6. С.123-143.
3. Методичні рекомендації щодо формувального оцінювання учнів (До листів МОН України від 18.05.2018 № 2.2-1250 та від 21.05.2018 № 2.2-1255). URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2018/05/21/Method.rekom.do-otsinyuvannya-2018.doc>
4. Морзе Н. В., Барна О. В., Вембер В. П. Формувальне оцінювання : від теорії до практики. Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. 2013. № 6. С. 45-57.
5. Онопрієнко О. В. Інструментарій оцінювання результатів компетентнісно орієнтованого навчання молодших школярів : методичний посібник. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. 72 с.
6. Оцінювання в дистанційному навчанні: запитання-відповіді. URL : <https://nus.org.ua/questions/otsinyuvannya-v-dystantsijnomu-navchanni-zapytannya-vidpovidi/>
7. Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти: наказ Міністерства освіти і науки України №813 від 13 липня 2021 року. URL : <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shodo-ocinyuvannya-rezultativ-navchannya-uchniv-1-4-klasiv-zakladiv-zagalnoi-serednoyi-osviti>
8. Black P., Dylan W. Inside the Black Box : Raising Standards through Classroom Assess-Black P. Ment. Phi Delta Kappan. 1998. Vol. 80, No. 2 (October). P. 1-12.
9. Dictionnaire de pédagogie / L. Arénilla, B. Gossot, M.-C. Rolland, M.P. Roussel. Paris : Bordas : SEJER, 2004. 288 p.

References

1. Baibara T. M., Bibik N. M., Vashulenko M. S., Onopriienko O. V., Martynenko V. O. ta in. Formuvannya predmetnykh kompetentnostei v uchniv pochatkovoї shkoly: monohrafiia [Formation of subject competencies in primary school pupils]. K. : Pedahohichna dumka, 2014. 346 s.
2. Demchenko O.P., Lazarenko N.O., Liubchak L.V. Informatsiino-komunikatsiini tekhnolohii u pidhotovtsi maibutnix pedahohiv do roboty z obdarovanymy ditmy [Information-communication technologies in the preparation of future teachers to work with gifted children]. Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia. 2021. Tom 86. №6. S.123-143.
3. Metodychni rekomendatsii shchodo formuvalnoho otsiniuvannia uchniv (Do lystiv MON Ukrainy vid 18.05.2018 № 2.2-1250 ta vid 21.05.2018 № 2.2-1255) [Methodological recommendations for formative assessment of students (To the letters of the Ministry of Education and Culture of Ukraine dated 05.18.2018 No. 2.2-1250 and dated 05.21.2018 No. 2.2-1255)]. Elektronnyi resurs. Rezhym dostupu: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2018/05/21/Method.rekom.do-otsinyuvannya-2018.doc>
4. Morze N. V., Barna O. V., Vember V. P. Formuvalne otsiniuvannia : vid teorii do praktyky [Formative assessment: from theory to practice]. Informatyka ta informatsiini tekhnolohii v navchalnykh zakladakh. 2013. № 6. S. 45-57.
5. Onopriienko O. V. Instrumentarii otsiniuvannia rezultativ kompetentnisno oriietovanoho navchannia molodshykh shkoliariv : metodychnyi posibnyk [Toolkit for evaluating the results of competence-oriented education of primary school pupils]. Kyiv : KONVI PRINT, 2020. 72 s.
6. Otsiniuvannia v dystantsiinomu navchanni: zapytannia-vidpovidi [Assessment in distance learning: questions and answers]. URL : <https://nus.org.ua/questions/otsinyuvannya-v-dystantsijnomu-navchanni-zapytannya-vidpovidi/>
7. Pro zatverdzhennia metodychnykh rekomendatsii shchodo otsiniuvannia rezultativ navchannia uchniv 1-4 klasiv zakladiv zahalnoi serednoi osvity: nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy №813 vid 13 lypnia 2021 roku [On the approval of methodological recommendations regarding the evaluation of the learning results of pupils 1-4 classes of general secondary education institutions: order of the Ministry of Education and Science of Ukraine No. 813 of July 13, 2021]. URL : <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shodo-ocinyuvannya-rezultativ-navchannya-uchniv-1-4-klasiv-zakladiv-zagalnoi-serednoyi-osviti>
8. Black P., Dylan W. Inside the Black Box : Raising Standards through Classroom Assess-Black P. Ment. Phi Delta Kappan. 1998. Vol. 80, No. 2 (October). P. 1-12.
9. Dictionnaire de pédagogie / L. Arénilla, B. Gossot, M.-C. Rolland, M.P. Roussel. Paris : Bordas : SEJER, 2004. 288 p.